

Ломакіна Л.В.

Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут" імені Ігоря Сікорського, Україна

Оцінювання комунікативної компетентності студентів при навчанні іноземної мови

В матеріалах Ради Європи стосовно іноземної мови розглядаються два види компетенції в області іноземної мови: загальні компетенції (General competences) і комунікативна мовна компетенція (Communicative language competence).

Загальні компетенції включають: здатність вчитися (ability to learn); екзистенціальну компетентність (existential competence); декларативні знання (declarative knowledge); уміння і навички (skills and know-how).

Комунікативна компетенція включає: лінгвістичний компонент (linguistic component - lexical, phonological, syntactical knowledge and skills); соціолінгвістичний компонент (sociolinguistic component); прагматичний компонент (pragmatic component - knowledge, existencial competence and skills and know-how relating to the linguistic system and its sociolinguistic variation) [1].

Поняття «компетенція» вперше стало вживатися в 60-і роки у контексті діяльнісної освіти (performance-based education), метою якого було готувати фахівців, здатних успішно конкурувати на ринку праці. Було запропоновано розрізняти два поняття: компетентність і компетенції (competence and competencies). Компетентність стала розглядатися як особистісна категорія, а компетенції трактуються з позицій одиниць навчальної програми, які складають «анатомію компетентності» [2].

Компетенції нерідко використовуються для характеристики потенційних можливостей фахівця отримати роботу на ринку праці. Для цього потрібно володіти, принаймні, «ключовими компетенціями». У сучасному світі вони включають «грамотний» рівень володіння мовою (literacy), комп'ютерну грамотність (information technology skills), володіння способами вирішення проблем (problem-solving skills), гнучке і інноваційне мислення (flexibility and

adaptability to innovations), схильність і здатність до безперервної освіти (life-long learning). Базові компетенції - компетентності показують, що лінгво освіта може відповідати життєвим вимогам, якщо комунікативна компетентність (як готовність спілкуватися на занятті) буде доповнена підготовкою до реального ділового спілкування [1].

Компетентність можна представити як комплекс компетенцій, тобто спостерігаємих проявів успішної продуктивної комунікативної діяльності. Компетентність - це комплексний особистісний ресурс, що забезпечує можливість ефективної взаємодії з навколишнім світом в тій чи іншій області.

Виходячи зі структури комунікативної компетентності студентів, об'єктом тестування і оцінки виступають її критерії: інформаційно-когнітивний (різні типи знань); діяльнісний (різні типи умінь); аксіологічний аспект (ціннісні відносини), а також використання іноземної мови у самостійній освітній діяльності в діловому спілкуванні (додаткове читання оригінальної літератури за фахом, пошук спеціальної інформації в мережі Інтернет, спілкування з зарубіжними партнерами електронною поштою, участь в міжнародних дослідницьких проектах).

Складність тестування цих знань полягає в тому, що кількісні вимірювання комунікативної компетентності студентів в діловому спілкуванні пов'язані з труднощами в оцінці комунікативної поведінки і самостійних продуктів комунікативної діяльності іноземною мовою. Головне полягає не в кількості матеріалу, який студент запам'ятав на іноземній мові або про мову, а в якості комунікативних мовних продуктів (дискурсів). Якість мовомислинневих процесів особливо важлива при оцінці продуктивних видів комунікативної діяльності, де «обсяг знань» виявляється менш важливим, кількісна оцінка не доречна, і де головна увага звертається на якість володіння мовними засобами, як знаряддями думки в процесі досягнення поставленої продуктивної комунікативної мети. У зв'язку з цим, рівень розвитку комунікативної компетентності студентів в діловому спілкуванні набагато зручніше оцінювати за критеріями, а не виводити в балах (наприклад, «думка виражається чітко»,

«мова жвава», «висловлювання логічне», «лексичне наповнення адекватне», «граматичне оформлення правильне») [3].

Ще важче виміряти і оцінити рівень розвитку комунікативної компетентності студентів в діловому спілкуванні іноземною мовою. Тим часом, саме тут, оволодіння діловим спілкуванням виступає змістоутворюючою цінністю студентів, підвищує мотивацію розвитку індивідуальних комунікативних умінь і актуалізує професійне самовизначення. Одним із запропонованих способів оцінки даного компонента предметної компетенції є оцінка «портфелю особистісних досягнень». Він складається з усього накопиченого матеріалу, що свідчить про використання іноземної мови в студентських проектах, у поза аудиторній самостійній діяльності (спостереження за мовними явищами в спеціальній автентичній літературі з ділового спілкування, в знайденому матеріалі Інтернет ресурсів та освітніх сайтів).

Оцінка проектів та продуктивної комунікативної діяльності студентів дозволяє зробити висновок про «компетентність», тобто здатність і готовність продуктивно використовувати наявні знання на відповідному мовному рівні (elementary, pre-intermediate, intermediate, advanced, proficient).

Таким чином, комунікативна компетентність іноземної мови може бути оцінена кількісно (мовні знання), якісно (види мовленнєвої діяльності - комунікативні вміння) і «компетентнісно» в тому чи іншому виді продуктивної комунікативної діяльності в діловому спілкуванні іноземною мовою. У світовій практиці мовні знання, як складова предметної компетенції, а також різні види мовленнєвої діяльності (говоріння, читання, аудіювання і письмо) оцінюються кількісно за допомогою тестів. Це відповідає положенню про те, що будь-яке «якісне» явище можна оцінити «кількісно» за допомогою шкал і балів, проте при цьому втрачається важлива інформація.

Аналіз показує, що багато тестових завдань для читання і аудіювання студенти виконують хоча і з однаковим результатом, але по-різному, в той час, як якісний рівень їх розумових операцій залишається без оцінки. Можна

зробити висновок, що предметна компетентність студентів поки що оцінюється переважно кількісно. Якісний аналіз володіння мовою, як засобом комунікативної компетентності в діловому спілкуванні, в багатьох випадках залишається без глибокої оцінки.

Без оцінювання залишається також кількість компетенцій студентів, які нерідко вимірюються «на даний момент». Велика і напружена праця викладача і студентів, результатом якої стало нехай скромне в цілому, але явне зростання знань, нерідко ігнорується. Не випадково, в Єдиному Європейському стандарті мовних знань учнів (Common European Framework), велика увага приділяється вимірам вихідного рівня компетентності учнів (benchmarking).

Найкращим способом атестувати готовність студентів до застосування іноземної мови в реальній продуктивній комунікативній діяльності і безперервному особистісному зростанню в ряді країн вважається участь студентів в різноманітних мовних проектах, пов'язаних з їх майбутньою професійною діяльністю, а також конфіденційна характеристика (confidential reference), яку направляють за місцем вимоги. На підставі цієї характеристики можна зробити висновок про те, наскільки студент компетентний в іноземній мові, готовий до продуктивної комунікативної усної або письмової діяльності, здатний і готовий до безперервної освіти. Освітні стандарти нового покоління орієнтують студентів університету на безперервну лінгво освіту.

Література

1. Key Competence for Life Long Learning. / A European Commission, 2005. – електрон.ресурс: <http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/basicframe.pdf>
2. Hymes, D. On Communicative Competence / D. Hymes. - Pennsylvania : University of Pennsylvania Press, 1971. – 210 p.
3. Bachman, L. Fundamental Considerations in Language Testing / L. Bachman. – Oxford: Oxford University Press, 1990. – 230 p.